

"สังคมศาสตร์ปริทัศน์" กับบทบาทในการพัฒนาภูมิปัญญาทางการเมืองในสังคมไทย

นางสาววรรณิภา นิยมไทย

ศูนย์วิทยพัชการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-641-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016560

i 10306572

"Sangkomsat Parithat" and Political Intellectual Development Role
in Thai Society

Miss Vannipa Niyomthai

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Communication Arts

Department of Public Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-641-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" กับการพัฒนาภูมิปัญญาทางการเมืองในสังคมไทย
โดย นางสาววรรณภา นิยมไทย
ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ศิริกาเยะ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ทวาร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิระ จิระโสภณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ศิริกาเยะ)

..... กรรมการ
(นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี)

ศูนย์วิทยานิพนธ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วรรณภา นิยมไทย : "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" กับบทบาทในการพัฒนาภูมิปัญญาทางการ เมือง
ในสังคมไทย ("SANGKHOANGAT PARITHAT" AND POLITICAL INTELLECTUAL
DEVELOPMENT ROLE IN THAI SOCIETY) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. ศิริชัย ศิริเกษะ,
132 หน้า. ISBN 974-577-641-6

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงบทบาทหน้าที่ทางการสื่อสาร ลักษณะ เนื้อหาภูมิปัญญาทาง
การเมือง และศักยภาพในการพัฒนาภูมิปัญญาทางการเมืองของวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ในระหว่าง
พ.ศ. 2506-2519

จากการศึกษาวิจัยพบว่า

1. วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์มีบทบาทเป็นเวทีอิสระในการเสนอข้อเขียนของปัญญาชน
จากหลายกลุ่มความคิด ทั้งกลุ่มก้าวหน้า อนุรักษ์นิยม เสรีนิยม และกลุ่มผสมผสาน รวมทั้งได้สร้าง
บรรยากาศในการวิพากษ์วิจารณ์และโต้แย้งทางความคิดขึ้นเพื่อการแสวงหาสิ่งจะร่วมกันของทุกฝ่าย
2. วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ได้นำเสนอภูมิปัญญาทางการเมืองใน 2 ลักษณะ คือ
ลักษณะแรก เป็นการเสนอข้อเขียนเชิงวิพากษ์วิจารณ์สังคมการเมืองไทยและสากลในแง่มุมต่าง ๆ โดย
สอดแทรกแนวความคิดทฤษฎีและอุดมการณ์ทางการเมืองไว้ในข้อเขียนส่วนหนึ่ง และลักษณะที่สอง เป็น
การนำเสนอข้อเขียนที่แสดงภูมิปัญญาทางการเมืองโดยตรง ซึ่งรวมความแล้ว สังคมศาสตร์ปริทัศน์ได้
เสนอภูมิปัญญาทางการเมือง 3 ประเภท คือ ภูมิปัญญาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเสรีนิยม สังคม
นิยมประชาธิปไตย และเผด็จการคอมมิวนิสต์ โดยส่วนใหญ่นำเสนอภูมิปัญญาทางการเมืองแบบสังคมนิยม
ประชาธิปไตย ในลักษณะที่นำหลักการมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทยมากกว่าจะเป็นการนำเสนอในเชิงทฤษฎี
อย่างจริงจัง
3. จากลักษณะทั้ง 2 ประการของวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ดังกล่าวข้างต้นประกอบกับ
ปัญญาชนที่แวดล้อมวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์มีลักษณะ เป็น "ตัวสื่อกลาง" ในการส่งต่อความคิดไปยังผู้
อื่น ตลอดจนคุณสมบัติทางการสื่อสารในฐานะสื่อมวลชนของสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ทำให้สังคมศาสตร์ปริทัศน์
เป็นวารสารทางวิชาการที่เอื้อต่อการพัฒนาภูมิปัญญาทางการเมือง

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

VANNIPA NIYOMTHAI : "SANGKHOMRAT PARITHAT" AND POLITICAL INTELLECTUAL
DEVELOPMENT ROLE IN THAI SOCIETY. THESIS ADVISOR : ASSO . PROF .
SIRICHAI SIRIKAYA , Ph.D. 132 PP .

The objective of this research is to find out the role of The Social
Science Review (SSR) in term of its content and potential toward to political
intellectual development in Thai society during 1963-1976 .

The results of this study indicated that :

1. SSR has fulfilled the role as a forum for various intellectual
groups such as radical , conservative , liberal and synthetical , to present
their idea . Meanwhile the SSR also creates the atmosphere of exchanging views.

2. SSR has presented political intellectual development in 2 types.
One is to present Thai society and others with a critique and political ideal.
The other one is to present the political intellectual ideal basically .
As a whole the SSR present the political intellectual development by 3
catigories ; Liberal Democracy , Democratic Socialism and Communism .
However mostly it present the political intellectual emphasised on Democratic
Socialism which applied to Thai society rather than political theories .

3. SSR has achieved the role as mass media and a medium of exchang-
ing idea of intellectual groups. It was acknowledged to be an academic
periodic which provide the development of political intellectual.

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ในเบื้องต้น ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ และนายสุชาติ สวัสดิ์ศรี อดีตบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ รวมทั้งคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ที่ได้ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือตอบการสัมภาษณ์และให้หลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ข้อคิดเห็น และกำลังใจที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอย่างมาก และขอขอบคุณ ดร. กนกศักดิ์ แก้วเทพ ที่กรุณาให้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย และวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์

นอกจากนี้ ต้องขอขอบคุณ แม่ พี่ และ เพื่อน ที่ได้ให้กำลังใจ และช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างมากในช่วง เวลาแห่งการศึกษาค้นคว้า

บุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต่อความสำเร็จของผู้วิจัย คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ศิริกายะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดเวลา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง ไว้ในที่นี้

วรณนิภา นิยมไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย
 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
 กิตติกรรมประกาศ

บทที่

1. บทนำ 1
 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5
 ปัญหาคำถามวิจัย 5
 สมมติฐานของการวิจัย 6
 ขอบเขตของการวิจัย 6
 วิธีการวิจัย 6
 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย 7
 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย 7

2. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 10
 ความหมายและบทบาทของวารสาร 10
 ประเภทของวารสาร 10
 คุณสมบัติทางการสื่อสารของวารสาร 13
 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบทบาทหน้าที่ของวารสาร 14
 1. ทฤษฎีอิสรภาพนิยาม 14
 2. ทฤษฎีรับผิดชอบทางสังคม 15
 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อลักษณะของวารสาร 16
 1. ฝ่ายเจ้าของทุน 16
 2. ฝ่ายผู้จัดทำ 16
 3. ฝ่ายผู้อ่าน 17
 การประเมินคุณค่าทางการเมืองของวารสาร 17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ประวัติและพัฒนาการของสังคมศาสตร์ปริทัศน์	20
ความเป็นมาของสังคมศาสตร์ปริทัศน์	20
วงจรชีวิตของสังคมศาสตร์ปริทัศน์	23
สังคมศาสตร์ปริทัศน์ใน "ยุคสัญลักษณ์ คิวรัลซ์" (พ.ศ.2506-2512) .	23
สังคมศาสตร์ปริทัศน์ใน "ยุคสุชาติ สวัสดิ์ศรี" (พ.ศ.2512-2519) .	35
4. การนำเสนอภูมิปัญหาทางการเมืองในสังคมศาสตร์ปริทัศน์	48
การวิพากษ์วิจารณ์สังคมการเมืองไทย นโยบายและความสัมพันธ์	
กับต่างประเทศ	48
การนำเสนอแนวความคิด ทฤษฎีและอุดมการณ์ทางการเมือง	59
การเสนอข้อเขียนในเชิงสนับสนุน และโต้แย้งความคิดใน	
สังคมศาสตร์ปริทัศน์	61
5. คุณค่าและศักยภาพในการพัฒนาภูมิปัญหาของสังคมศาสตร์ปริทัศน์	64
1. บทบาทการเป็นเวทีอิสระของสังคมศาสตร์ปริทัศน์	64
2. การยกระดับปัญหาขึ้นสู่การโต้แย้งทางความคิด	67
3. ศักยภาพในการพัฒนาภูมิปัญหาทางการเมือง	67
6. สรุปและข้อเสนอแนะ	71
สรุป	71
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	73
ภาคผนวก	83
ภาคผนวก ก.	84
ภาคผนวก ข.	93
ภาคผนวก ค.	103
ประวัติผู้เขียน	132